

شرح حکمة الاشراق

شهاب الدّین یحیی سهروردی
جلد اول

تألیف:
مرضیه اخلاقی

سرشناسه	اخلاقی، مرضیه
عنوان قرارداد	حکمة الاشراق. شرح
عنوان و نام پدیدآور	شرح کتاب حکمة الاشراق شهاب الدین یحیی بن حبش سهروردی / مرضیه اخلاقی.
مشخصات نشر	تهران؛ دانشگاه هنر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	ج.
شابک	۵۴۰۰۰ ریال ج. ۱: ۴-۲۹-۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتاب حاضر شرح کتاب «حکمة الاشراق» اثر یحیی بن حبش سهروردی است.
موضوع	سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹-؟-۵۸۷. حکمة الاشراق-- شرح و تفصیل
موضوع	اشراق (فلسفه)
موضوع	Ishraqiyah
موضوع	فلسفه اسلامی
موضوع	Islamic philosophy
شناسه افزوده	سهروردی، یحیی بن حبش، ۵۴۹-؟-۵۸۷. حکمة الاشراق. شرح
شناسه افزوده	دانشگاه هنر
رده بندی کنگره	۱۳۹۸ ۴ ش ۳ الف / BBR ۷۴۶
رده بندی دیویی	۱۸۹/۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۲۷۱۸۲

نام کتاب شرح کتاب حکمة الاشراق شهاب الدین یحیی سهروردی
تألیف مرضیه اخلاقی/ دانشیار گروه فلسفه دانشگاه پیام نور

طراح لی اوت جلد علی عبدی
صفحه آرا فاطمه ستوده صفت
چاپ اول ۱۳۹۸
بها ۵۴۰۰۰ ریال
شمارگان ۲۵۰ نسخه
قطع وزیری
شابک ۵۴۰۰۰ ریال ج. ۱: ۴-۲۹-۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸

ناشر

تهران، خیابان حافظ، خیابان شهید سرهنگ سخایی،
بعد از تقاطع ۳۰ تیر، شماره ۵۶

تلفن: ۵۶۸۲ ۷۲ ۶۶ (۰۲۱)

*** کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

*** مسئولیت مطالب به عهده نویسنده است و لزوماً دیدگاه های دانشگاه هنر را منعکس نمی کند.

فهرست مطالب

--- مقدمه	۱۹
کلیاتی از زندگی و مکتب اشراقی سهروردی	۲۱
--- هدف کلی	۲۲
--- اهداف رفتاری	۲۲
--- زندگی و آثار	۲۳
--- زمینه‌های پیدایش حکمت اشراق	۲۵
--- واژه‌شناسی اشراق و مشرق	۲۷
--- حکمت اشراق یا شرقی	۲۸
--- حکیم الهی	۲۹
--- قیّم الکتاب	۳۰
--- روش اشراقی و نوآوری‌های نظام نوری	۳۰
--- نوآوری‌های نظام نوری	۳۱
--- اشراقیون و سنت اشراقی	۳۳
--- سرچشمه‌های حکمت اشراق:	۳۶
۱. حکمت ایران باستان	۴۰
----- خطوط اصلی حکمت نوری متأثر از حکمای ایران باستان	۴۳
۲. حکمت یونان باستان	۴۶
----- خطوط اصلی حکمت نوری متأثر از حکمای یونان باستان	۴۹
۳. حکمت مشایی	۵۰
۴. عرفان و تصوف	۵۲
----- وجوه مشترک افکار سهروردی با تعالیم عرفان اسلامی	۵۳
----- تفاوت اساسی افکار سهروردی با صوفیه	۵۴
۵. آیات و روایات	۵۴
--- کتاب حکمة الاشراق	۵۶
--- خودآزمایی	۵۹
--- تحقیق و تکلیف	۵۹
--- المقالة الأولى	۶۰

بخش اول: «هستی‌شناسی نظام نوری»	۶۳
فصل اول: «مباحث مقدماتی و احکام کلی نور»	۶۴
--- هدف کلی	۶۵
--- اهداف رفتاری	۶۵
--- مفهوم نور	۶۶
--- نور و ضوء	۶۷
--- نور و ظهور	۶۸
--- عینیت نور و ظهور	۶۹
--- نور و ظلمت	۷۰
--- نور و وجود	۷۲
--- انتقال از موجود به نور	۷۳
--- اصالت وجود یا ماهیت یا نور:	۷۵
----- الف) نسبت اصالت ماهیت	۷۷
----- ب) نسبت اصالت وجود	۷۹
----- ج) اصالت نور یا اصالت انوار	۸۰
--- فی تعریف الغنی	۸۱
--- خودآزمایی	۸۳
--- تحقیق و تکلیف	۸۳
فصل دوم: «موجودات عالم هستی و روابط حاکم بر آنها»	۸۴
--- هدف کلی	۸۵
--- اهداف رفتاری	۸۵
--- فی النور و الظلمة	۸۶
--- طبقه‌بندی موجودات عالم هستی	۸۷
--- جواهر و اعراض	۸۹
--- جواهر ظلمانی	۹۰
--- اعراض نورانی و ظلمانی	۹۱
--- آفریدگار جواهر و اعراض	۹۱
--- نیازمندی نور عارض به نور مجرد	۹۱
--- نیازمندی جوهر غاسق به نور مجرد	۹۲
--- حقیقت جسم از نظر حکمای مشاء	۹۴
--- برهان فصل و وصل در اثبات هیولی	۹۴
--- برهان تخلخل و تکاثف در اثبات صورت جسمیه	۹۴
--- نظر شیخ اشراق	۹۵
--- علت نیازمندی جواهر و اعراض به یکدیگر	۹۶
--- اجسام علت یکدیگر نیستند	۹۷
--- ویژگی‌های نور مجرد	۹۷
--- اثبات خودآگاه بودن نورهای مجرد از طریق خودآگاهی انسان	۹۹

خودآزمایی	۱۰۲
تحقیق و تکلیف	۱۰۲
فصل سوم: «اقسام انوار و ویژگی‌های آن‌ها» (۳-۱)	۱۰۳
هدف کلی	۱۰۴
اهداف رفتاری	۱۰۴
فی الانوار و اقسام‌ها	۱۰۵
اقسام نور	۱۰۷
نور و حیات	۱۰۸
انحصار حیّ در نور لنفسه	۱۰۹
نابرابری عامل اظهار با علم	۱۱۰
ملاک ظهور و حیات	۱۱۱
اختلاف تشکیکی انوار مجرد	۱۱۲
اشاره‌ای کوتاه به معنا و اقسام تشکیک	۱۱۴
انواع تشکیک:	۱۱۵
۱. تشکیک در اعراض	۱۱۵
۲. تشکیک در ماهیات	۱۱۷
۳. تشکیک در وجود	۱۱۷
دلایل سهروردی در اثبات تشکیک در انوار	۱۱۸
بازگشت به بحث	۱۲۰
خودآزمایی	۱۲۱
تحقیق و تکلیف	۱۲۱
بخش دوم: «خداشناسی نظام نوری»	۱۲۲
هدف کلی	۱۲۴
اهداف رفتاری	۱۲۴
فصل فی نورالانوار	۱۲۵
اثبات ذات نورالانوار	۱۲۸
وحدانیت نورالانوار	۱۲۹
اثبات وجوب و نفی نقایص از نورالانوار	۱۳۰
عینیت صفات نورالانوار با ذات	۱۳۱
دلیل تغایر جهات فعل و قبول	۱۳۳
برهان تفصیلی شیخ اشراق	۱۳۴
برهان تفصیلی به بیان شارحان	۱۳۵
عینیت حیات و علم با ذات نورالانوار	۱۳۷
صفات اضافی و سلبی نورالانوار	۱۳۷
خودآزمایی	۱۳۸
تحقیق و تکلیف	۱۳۸

بخش سوم: «جهان‌شناسی نظام نوری»	۱۳۹
فصل اول: «اصول اشراقی حاکم بر جهان‌شناسی نظام نوری»	۱۴۱
--- هدف کلی	۱۴۲
--- اهداف رفتاری	۱۴۲
--- اصل اول: جود نورالانوار	۱۴۳
--- اصل دوم: اشراق و مشاهده	۱۴۴
----- تفاوت اشراق با مشاهده	۱۴۴
--- اصل سوم: قهر و محبت	۱۴۶
----- عشق و لذت	۱۴۸
----- ابتهاج و عشق حق تعالی	۱۴۸
----- جایگاه عشق در نظام نوری	۱۴۹
--- اصل چهارم: صدور و اشراق	۱۴۹
--- اصل پنجم: قاعده امکان اشرف	۱۵۲
----- اثبات قاعده	۱۵۲
----- موارد جریان قاعده	۱۵۳
--- اصل ششم: جواز صدور بسیط از مرکب	۱۵۳
--- خودآزمایی	۱۵۶
--- تحقیق و تکلیف	۱۵۶
فصل دوم: «کیفیت صدور کثرت از نورالانوار و ترتیب آفرینش»	۱۵۷
--- هدف کلی	۱۵۸
--- اهداف رفتاری	۱۵۸
گفتار اول: «عالم مجردات»:	۱۶۱
--- هدف کلی	۱۶۳
--- اهداف رفتاری	۱۶۳
--- قاعده الواحد	۱۶۴
--- مفاد قاعده الواحد	۱۶۴
--- برهان قاعده الواحد	۱۶۵
--- صادر نخستین	۱۶۵
--- تمایز نور اقرب از نورالانوار	۱۶۸
--- تفاوت تشکیکی حاکم بر انوار	۱۶۹
--- نسبت کمال و نقص با ذات انوار	۱۷۰
--- رفع یک ابهام	۱۷۱
--- چگونگی صدور کثرت از نورالانوار:	۱۷۲
----- نخستین گام در پیدایش کثرت	۱۷۳
----- دومین گام در پیدایش کثرت	۱۷۴
----- رفع شبهه	۱۷۵

---- گام‌های بعدی در پیدایش کثرت	۱۷۶
--- گستره نور سانح	۱۷۹
--- نسبت نور سانح با قواهر طولی و عرضی	۱۸۲
--- رفع یک ابهام	۱۸۳
--- تفاوت انوار سانح با انوار عارض بر اجسام	۱۸۳
--- هدف سهروردی از بیان تفاوت	۱۸۴
--- ترکیب انوار سانحه	۱۸۵
--- طبقات نوری	۱۸۶
--- نظریه عقول ده‌گانه	۱۸۹
--- مخالفت با مشایبان در نظریه عقول ده‌گانه	۱۸۹
--- نجوم، هیئت و طبیعیات	۱۹۱
--- فضای مجسمه (فضای سه‌بعدی)	۱۹۲
--- آشنایی اجمالی با مبحث افلاک و کواکب در علم نجوم و هیئت قدیم	۱۹۳
--- حرکت کواکب	۱۹۹
--- مدل سینوی صدور	۲۰۲
--- اختلاف شیخ اشراق	۲۰۴
--- نقدهای سهروردی به مشایبان	۲۰۴
--- نظر سهروردی	۲۰۶
--- مدل اشراقی فیض	۲۰۷
--- نقش نظریه افلاک در آرای فلسفی	۲۰۹
--- چرایی طرح نظریه افلاک در آرای فلسفی	۲۱۳
--- خودآزمایی	۲۱۸
--- تحقیق و تکلیف	۲۱۹
(۳-۲-۲) گفتار دوم: «مُثل نوریه»	۲۲۰
(۳-۲-۲-۱) مُثل افلاطونی (ارباب انواع)	۲۲۱
--- هدف کلی	۲۲۲
--- اهداف رفتاری	۲۲۲
--- نگاهی کوتاه به تاریخچه نظریه مُثل افلاطونی	۲۲۳
--- تأویل حکمای اسلامی از مُثل افلاطونی	۲۲۵
--- حقیقت مُثل در نگاه افلاطون	۲۲۸
--- تمثیل غار	۲۲۹
--- شیخ و اشراق و نظریه مُثل	۲۳۱
--- چیستی مُثل و کیفیت تکوّن آن‌ها	۲۳۵
--- دلایل اثبات وجود انوار عرضی:	۲۳۵
--- ادله عقلی	۲۳۵
--- دلایل شهودی	۲۳۸
--- نقد دلایل دیگران و رفع ایرادهای مشایبان	۲۴۰

--- نقد دلایل دیگران	۲۴۴
--- پاسخ اشکال مشاییان	۲۴۵
----- ۱. مُثُل و کلیات	۲۴۵
----- ۲. مماثلت رب النوع با افراد مادی	۲۴۷
----- ۳. اختصاص مُثُل به انواع جوهری	۲۴۹
--- نتیجه نظریه اشراق رب النوع	۲۵۰
--- نام گذاری ارباب انواع	۲۵۱
----- آتش	۲۵۲
--- هورخش	۲۵۳
--- جبرئیل	۲۵۷
--- اقسام ارباب انواع	۲۶۱
--- اقسام مُثُل و نسبت آن‌ها با یکدیگر	۲۶۲
--- ارتباط ارباب انواع با موجودات و مراتب مادون خود	۲۶۳
--- نقش انوار سانحه در قوت و ضعف ارباب انواع	۲۶۴
--- خودآزمایی	۲۶۵
--- تحقیق و تکلیف	۲۶۵
۲-۲-۳) مُثُل معلقه	۲۶۶
--- هدف کلی	۲۶۷
--- اهداف رفتاری	۲۶۷
--- اهمیت عالم مثال در حکمت اشراق	۲۶۸
--- چیستی و حقیقت عالم مثال	۲۶۹
--- مثال قوس نزولی و صعودی	۲۷۳
--- اثبات عالم مثال:	۲۷۴
----- دلیل اول	۲۷۵
----- دلیل دوم	۲۷۵
----- دلیل سوم	۲۷۷
----- دلایل شهودی	۲۷۶
--- جایگاه عالم مثال در نظام هستی	۲۷۷
--- کیفیت تکوّن عالم مثال	۲۸۰
--- تشابه عالم مثال و تصویر واقع در آینه	۲۸۱
--- کارکردهای عالم مثال:	۲۸۲
----- ۱. علم به مُغیبات	۲۸۲
----- ۲. کرامات و معجزات	۲۸۴
----- ۳. جن و شیاطین	۲۸۶
----- ۴. برزخ صعودی پس از مرگ	۲۸۸
--- طبقات و شهرهای عالم مثال	۲۹۱
--- نغمات عالم مثال	۲۹۵
--- خودآزمایی	۲۹۷

--- تحقیق و تکلیف	۲۹۷
«انوار اسپهبدی» (۳-۲-۳) گفتار سوم:	۲۹۸
--- هدف کلی	۲۹۹
--- اهداف رفتاری	۲۹۹
--- خودآزمایی	۳۰۳
--- تحقیق و تکلیف	۳۰۳
«انوار و افعال انوار» (۳-۲-۴) گفتار چهارم:	۳۰۴
--- هدف کلی	۳۰۵
--- اهداف رفتاری	۳۰۵
--- تناهی و عدم تناهی انوار	۳۱۱
---- نامتناهی بودن افعال و آثار نورالانوار	۳۱۱
----- تناهی و عدم تناهی انوار قاهره	۳۱۲
----- تناهی و عدم تناهی انوار مدبّر	۳۱۲
--- نورالانوار، مؤثر حقیقی	۳۱۴
--- خودآزمایی	۳۱۶
--- تحقیق و تکلیف	۳۱۶
«عالم اجسام یا طبیعت» (۳-۲-۵) گفتار پنجم:	۳۱۷
--- هدف کلی	۳۱۸
--- اهداف رفتاری	۳۱۸
--- عالم طبیعت	۳۲۰
--- جسم و حقیقت آن	۳۲۰
--- تعریف جسم	۳۲۲
--- استدلال مشایبان و موضع سهروردی	۳۲۳
--- جسم از نظر حکمای مشاء	۳۲۴
--- نظر شیخ اشراق	۳۲۵
--- جسم و مقدار	۳۲۵
--- عدم مغایرت جسم با مقدار	۳۲۷
--- تشکیک در اجسام	۳۲۹
--- معنای هیولای اشراقی	۳۳۰
--- نگاهی به داوری سهروردی	۳۳۲
--- تعارض عبارات حکمة الاشراق و تلویحات در حقیقت جسم	۳۳۲
--- تلازم ماده و صورت	۳۳۴
--- نظر مشایبان در تلازم ماده با صورت	۳۳۶
--- نقدهای سهروردی	۳۴۱
--- صور نوعیه	۳۴۴
--- نیازمندی جسم به صور نوعیه	۳۴۷

جوه‌ریت صور نوعیه	۳۴۹
قضاوت و نتیجه‌گیری سهروردی	۳۵۲
سنجش و نقادی دیدگاه شیخ اشراق درباره صور نوعیه	۳۵۳
تشکیک در ماهیت	۳۵۳
عناصر	۳۵۵
عناصر و موضع آن‌ها	۳۵۶
استحاله و انقلاب عناصر	۳۵۸
مزاج و کون و فساد در جهان‌شناسی اشراقی	۳۵۹
برزخ و اقسام آن	۳۶۰
اقسام برزخ	۳۶۲
حرکت و زمان	۳۶۴
اقسام و احکام حرکت	۳۶۶
علت حرکات عالم اجسام	۳۶۸
زمان و زمانیات	۳۷۲
خودآزمایی	۳۷۳
تحقیق و تکلیف	۳۷۳
فصل سوم: «قدم یا حدوث عالم»	۳۷۴
۳-۳-۱) گفتار اول: «حدوث و قدم جهان از نظر سهروردی»	۳۷۶
هدف کلی	۳۷۷
اهداف رفتاری	۳۷۷
واژه‌شناسی: حدوث، قدیم، عالم	۳۷۸
نگاهی اجمالی به تاریخچه مسئله حدوث و قدم جهان	۳۷۹
علت و ریشه طرح بحث	۳۸۳
اصطلاحات و معانی مختلف حدوث و قدم فلسفی	۳۸۵
۱. حدوث و قدم زمانی	۳۸۵
۲. حدوث و قدم ذاتی	۳۸۵
۳. حدوث دهری	۳۸۶
۴. حدوث و قدم بالحق	۳۸۶
۵. حدوث اسمی	۳۸۶
فی بیان انّ فعل الانوار ازلی	۳۸۷
اثبات قدم عالم از طریق ازلیت فعل انوار	۳۸۸
دلیل سهروردی	۳۹۰
نقد دیدگاه صفاتیّه	۳۹۱
نگاهی کوتاه به نظریه حدوث متکلمین	۳۹۲
نظر نهایی شیخ اشراق	۳۹۳
خودآزمایی	۳۹۴
تحقیق و تکلیف	۳۹۴

۳۹۵	«(۲-۳-۳) گفتار دوم: «ربط حادث به قدیم»
۳۹۶	--- هدف کلی
۳۹۶	--- اهداف رفتاری
۳۹۷	--- فی بیان آنّ العالم قدیم و أنّ حرکات الافلاک دوریة تامّة
۳۹۹	--- توقف هر حادث زمانی بر حادث زمانی پیش از خود
۴۰۰	--- ضروری الو جود بودن حادث متجدد غیر منقطع
۴۰۱	--- علت دائمی بودن حرکت دوری
۴۰۱	--- حامل این حرکت دائمی
۴۰۲	--- ربط حادث به قدیم
۴۰۴	--- انوار جوهریّه، منشأ حرکات همه عالم
۴۰۵	--- نظریه ادوار و اکوار
۴۰۶	--- حدوث یا قدم زمان و زمانیات
۴۰۸	----- زمانیات
۴۰۹	----- زمان ابتدا و انتها ندارد
۴۱۰	--- معانی «آن»
۴۱۰	--- زمان مقدار کدام حرکت؟
۴۱۱	--- پاسخ به چند اشکال متکلمین
۴۱۲	----- ۱. همتایی فیض و مفیض
۴۱۲	----- ۲. همانندی فرد مجموعه با کلّ مجموعه
۴۱۳	----- ۳. وابستگی هر حادث به پیدایش حوادث نامتناهی
۴۱۴	--- متناهی بودن زمان گذشته
۴۱۴	--- ایراد کلی حاکم بر نظریه قائلان به حدوث عالم
۴۱۷	--- فهرست منابع و مآخذ
۴۲۵	--- فهرست لغات و اصطلاحات

القسم الثانى

فى الانوار الإلهيه و نور الانوار و مبادئ الوجود و ترتيبها

و فيه خمس مقالات

- المقالة الاولى فى النور و حقيقته و نور الانوار و ما يصدر منه اولاً
- المقالة الثانية فى ترتيب الوجود
- المقالة الثالثة فى كَيْفِيَّة فعل نور الانوار و الانوار القاهرة ...
- المقالة الرابعة فى تقسيم البرازخ و هيئاتها و تركيباتها و بعض قواها
- المقالة الخامسة فى المعاد و التَّبَوَات و المنامات

مقدمه

العلم نورٌ يقذفه الله في قلب من يشاء

حقیقت علم و حقیقت ایمان که متقوم به علم است، «نور» است زیرا علم و نور، اگرچه دو مفهوم مغایر یکدیگرند اما در حاق واقع و متن اعیان، مساوق هم‌اند، یعنی هر دو، حقیقت واحدی دارند و معنای «ظاهر و مکشوف بالذات و مظهر و کاشف لغيره» بودن بر هردو صادق است. پس علم، عین نور است و این نور حقیقی موجود در قلوب اهل ایمان و علم، مراتبی دارد که به مقتضای فعالیت نفسِ عالم، وی را در جایگاهی قرار می‌دهد که می‌تواند هم در این دنیا با نور علمش، قلوب تاریک را روشن نماید و به مردگان جهل و نادانی، حیات ببخشد و هم در آن دنیا به واسطه احاطه نوری‌اش از مقتبسان علمش و مرتبطان به ساحت قدسش، شفاعت کند. از این رو، علما و دانشمندان، وارثان روحانیت انبیا و اولاد ملکوتی آن‌ها قلمداد می‌شوند که پس از انبیا، عهده‌دار تعلیم و تربیتِ ابناء نوع بشرند.

شخصیت عظیم و کم‌نظیر شیخ شهاب‌الدین سهروردی ملقب به «شیخ اشراق» و تأثیر شگرف او بر روند فکر فلسفی به‌ویژه در جهان اسلام و پی‌ریزی مکتبی گسترده و عمیق که فرهنگ و حکمت ایران باستان و یونان قدیم را با تفقه و عرفان اسلامی پیوند داد و استدلال و نظر را به یاری ذوق و شهود درونی، قداست و حرمت بخشید و حکیمان متأله و عارفان فرزانه را دست نهاد، چیزی است که طالبان علم و معرفت به‌ویژه جستجوگران معنویات و اندیشه‌هایی که ثمره مادی ندارد را خاضعانه به تکریم و تعظیم او وامی‌دارد و به مطالعه آثارش برمی‌انگیزاند؛ اما به دلیل ابهام و دشواری کتاب‌ها و آثار شیخ اشراق از یک‌سوی و توضیح اندیشه‌های فیلسوف عارف مشربی که فهم و بهره‌مندی از کتاب حکمة الاشراق خود را مشروط به کسب مهارت لازم در حکمت مشاء و گذراندن یک دوره چهارروزه ریاضت^۱ می‌داند از سویی دیگر، مشکل تدقیق و تأمل در فهم چنین نوشته‌هایی را چند برابر می‌کند.

امروزه با گسترش علوم و اقبال علاقه‌مندان به تحصیل در رشته‌های مختلف فلسفه، اغلب دانشجویان را در مواجهه با کتب و متون فلسفی در حوزه فلسفه اسلامی، به دلیل زبان رمزگونه و دشوار متون مذکور، دچار مشکل کرده است و این مشکل در خصوص حکمت اشراق و انتخاب بخش الهیات کتاب حکمة الاشراق سهروردی از سوی شورای عالی برنامه‌ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری در مقطع کارشناسی ارشد، بروز و ظهور بیشتری یافته است و در صورت پابندی به متن تا حدودی موجب سرگردانی علاقه‌مندان در فهم مطالب غامض این کتاب شده است.

البته همه آثار نوشته‌شده درباره حکمت اشراق، درخور تقدیرند و جا دارد از همه کاویدگان این مکتب، سپاسگزاری شود؛ اما اغلب آثار تدوین‌یافته یا به شرح حال و معرفی کلی آثار و افکار سهروردی بسنده کرده‌اند و یا برخی مسائل این مکتب اشراقی را مورد توجه قرار داده‌اند. در این میان کتاب ارزشمند و محققانه سید یدالله یزدان پناه بانام «حکمت اشراق» و روش تدوین آن در بیان مبانی سهروردی و تنظیم دستگاه فلسفی وی برای علاقه‌مندان حکمت اشراق، بسیار مفید است و جامع‌تر از کتاب‌های نوشته‌شده در این رابطه هست.

هدف نویسنده از نوشتار حاضر، ارائه شرحی روان و قابل فهم از کتاب حکمة الاشراق برای آن دسته از دوستدارانی است که قصد دارند از طریق این کتاب با یک دوره اصول و مبانی فکری و مسائل فلسفی این حکیم اشراقی آشنا شوند اما چون نه زبان عربی می دانند و نه به چگونگی دستیابی به مطالب این حکمت اشراقی، آگاهی دارند با دلسردی و ناامیدی از مطالعه آثار سهروردی صرف نظر می کنند و مجبور می شوند اطلاعات خود را از طریق مقالات و اندک کتاب هایی به دست آورند که غالباً به روش موضوعی، به برخی مباحث و مسائل این مکتب اشراقی پرداخته اند.

در اثر حاضر، تلاش شده است حتی المقدور ترتیب مباحث حکمة الاشراق با تفکیک حوزه های وجودشناسی، خداشناسی، جهان شناسی، معرفت شناسی، نفس شناسی و غیره - البته به کمک دیگر آثار وی - توضیح داده شود. از این رو، بخش ها و فصول این نوشتار به روش ذیل تنظیم شده است: پس از بیان کلیاتی از زندگی و سیر تاریخی پیدایش و خاستگاه مکتب اشراقی سهروردی به منظور آشنایی خواننده با عوامل پیدایش این مکتب، مباحث و مسائل این کتاب، طی دو جلد به ترتیب زیر تنظیم گردیده است.

بخش اول: هستی شناسی یا متافیزیک نظام نوری

بخش دوم: خداشناسی

بخش سوم: جهان شناسی نظام نوری

بخش چهارم: معرفت شناسی

بخش پنجم: علم النفس یا نفس شناسی

بخش ششم: معادشناسی

که سه بخش نخست در جلد اول و سه بخش دوم در جلد دوم ارائه می گردد؛ و در صورت توفیق به یاری حق تعالی، به دیگر مقالات این کتاب ارزشمند نیز پرداخته خواهد شد.

از تمامی استادان، صاحب نظران، متخصصان و اهل قلم می خواهم با راهنمایی های ارزشمند خود و یادآوری کاستی ها به تکمیل این کار یاری رسانند.

مرضیه اخلاقی

تابستان ۱۳۹۶